

SZEMÉLYRE SZABOTT
ÉLETTÖRTÉNETEK

A 2011-ben negyvenéves József Attila-díjas alkotó, Lackfi János, születésnapja alkalmából több kötettel is meglepte olvasóközönségét. A *legnehezebb kabát* című gyűjteményes prózakötet történeteinek többsége először tárcanovellaként, „tollrajzként” jelent meg az Élet és Irodalom, illetve a Magyar Nemzet hasábjain, ami műfaji szempontból – az olvasás-szociológiai kérdéseket figyelmen kívül hagyva – a századfordulón kialakuló, majd később a Nyugat nemzedékének írásgyakorlatában megszilárduló műfaji hagyományokhoz kapcsolja ezeket az írásokat. A szűkre szabott terjedelem ugyanis szigorú művészi mértéktartást követel: a cselekményesség helyett az események láncolatából összeálló (élet) történet áll a művek középpontjában, ami a műfaji utalásként is értelmezhető alcímet szem előtt tartva (*Történetek*) arra is választ ad, miért érezzük úgy, hogy valójában a létezés keresztmetszetét adó állóképeket, „életszeleteket” olvasunk. Az író – egy interjúban elhangzó önjelölő metaforával élve – bányászként hozza világra az élet kincseshányájából történeteit. A főhősök tehát kabátként viselik sorsukat: nem az a fontos, hogyan történnek meg velük az élet dolgai, nem az az érdekes, hogy mit élnek át, hanem az, hogyan alakítják ezeket az eseményeket történetté, rájuk simuló kabáttá, hordható, hordozható élettörténetté. A szereplők tehát nem egy mese részesei, hanem *nekik van* meséjük, *elbeszélhető történetük*.

A tragikus emberi sorsokat olykor fantasztikus, csodás elemek oldják meseszerűvé, a féllábú Palibátya történetét például, aki kerekcs kocsit font magának, majd „bekarikázta a falut, és csupa játékból színsere fonta a sövényeket, vesszőkerítéseket, villanypóznákat és kilométerköveket, artézi kutakat, de még egy kocsmá elé kikötözött biciklit is”, hogy aztán a templomtornyot körbefonva, művészi gonddal magának lábat kerekítve, a toronyból leugorva, és fiatalkori szerelmét ölébe kapva hethéd határon is túl járjon már. (*Drót*) A saját „hétmérföldes csizma” megalkotása áttételesen az *alkotás*, a teremtés világába utalja a feloldhatatlannak tűnő emberi sorstragédia megoldását, a be nem teljesült életlehetőségek valóra váltását. Szintén a

népmesék, a népi mondák léggörét idézi az *Egy kalauz szerelmei* című novella, mely alcíme alapján (*Egy Kosztolányi-novella fonákja*) az *Esti Kornél* című Kosztolányi-szöveg kilencedik fejezetét, a bolgár kalauz élettörténetét írja újra nem mindennapi leleménnyel a kabátgomb és a kutyafénykép motívumán keresztül. A szöveg témája és nyelvi megformálása azonban nem az *Esti-novellák* szövegét idézi, hanem Mikszáth elbeszéléseinek poétikai világát, mindenekelőtt „azt a fekete foltot” a *Tót atyafiakból*. A vendégszövegek és irodalmi allúziók tehát át- meg átszövik *A legnehezebb kabát* szövegét, a *Mínusz öt szint* című novella például nyíltan kapcsolódik pretextusához „*íróján*”, Nemeček Ernőn keresztül, hasonlóan a *Bika* című történethez, ami ókori vendégszövegeken keresztül szembesíti (szembesítené) főhősét saját sorsának alakulásával.

Az életképszerűen kibontakozó rövidtörténeteket olvasva változatos tematikus és szövegszerző megoldásokkal találkozhatunk. A másik közömbössége miatt vízbe fúló ember történetében egy drámai jelenet (*Kispöcök*), az őt megalázó férfitől szabadulni nem tudó Anna történetében egy lélektani helyzet (*Autó*), a *Béka* című novellában egy felvillanó gyerekkori emlékkép, míg Emil tanár úr történetében egy – csak időlegesen beteljesülhető és csakis a folytonosságból kiragadó „térbuborékban” megélhető – szerelem múltja nem akaró emléke adja a történet magját (*Barlang*). A szövegek stiláris sokszínűsége, a hol élőbeszéd-szerűen hömpölygő, hol költői eszközökkel megmunkált elbeszélői nyelv, az ironia és a groteszk megjelenési formái, a kihagyásos, ellhanglatásokra épülő balladai szerkesztésmód izgalmas poétikai világot eredményez. Az unokáját elcsábító zongoristán retiküllel bosszút álló nagymama tette balladai homályt von a 21. századi szerelmi tragédiára (*Zongora*), hasonlóan a tanyasi nyomorban élő és szerelmesének elvesztésébe beleőrülő Pami történetéhez a *Busz* című írásműben. A „harmonikus életet élő” és szabadidejében verselgető Eszter tragédiája az elbeszélő ironikus hangvételén keresztül ugyan megsejthető, de a konkrét élethelyzet explicit módon csak a mű végén bontakozik ki.

